

17. Prykhod'ko V.V. Kreatyvnaia valeolohyya...: [ucheb. posoby] / V.V. Prykhod'ko, V.P. Kuz'mynskyy [pod red. A. H. Chychkova]. – Dnepropetrovsk: Natsyonal'nyy hornyy unyversytet, 2004. – s. 230.
18. Romanchuk O.P. Likars'ko-pedahohichnyy kontrol' v ozdorovchiiy fizychniy kul'turi: navch.-metod. pos. / O.P. Romanchuk. – Odesa: vydavets' Bukayev Vadym Viktorovych, 2010. – 206 s.
19. Sorokina S.O. Vplyv zanyat' fizychnymy vpravamy na vikovi zminy ta tempy starinnya orhanizmu u zhynok 30-50 rokiv / S.O. Sorokina // Pedahohika, psykhohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya. – 2010. - #7. – S. 109-111.
20. Futornyy S.M. Pro neobkhdnist' zdorov'yazberihayuchykh tekhnolohiy u protsesi fizychnoho vykhovannya student-s'koyi molodi / S.M. Futornyy // Slobozhans'kyy naukoivo-praktychnyy sportyvnyy visnyk: nauk.-teoret.zhurn. – Kharkiv: KhDAFK. - #2. – 2012. – S. 26-30.
21. Хавруняк І. Роль здорового способу життя в адаптаційний період студентів I – II курсів ВНЗ на заняттях з фізичного виховання [Електроний ресурс] / Ігор Хавруняк. – Режим доступу: <http://arr.chnu.edu.ua/handle/123456789/210> (дата звернення: 30.07.2014).
22. Shyyan O. Atletychna himnastyka u systemi fizychnoho vykhovannya student-s'koyi molodi / Ol'ha Shyyan, Dmytro Zhmur // Sportyvnyy visnyk Prydniprov"ya. – 2015. – #1. – S. 80-84.
23. <http://www.medass.ru> –МЕДАСС – неинвазивные технологии динамического наблюдения.

УДК 37.015.31:374:7:796.071.4

Войтовська О. М.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено аналіз науково-педагогічної літератури щодо проблеми професійного розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної освіти. Дано власне визначення поняття «професійний розвиток учителів фізичної культури».

Ключові слова: професійний розвиток, учителі фізичної культури, освіта дорослих, післядипломна освіта.

Войтовская О. Н. Актуальные вопросы профессионального развития учителей физической культуры в условиях последиplomного образования. В статье проведен анализ научно-педагогической литературы по проблеме профессионального развития учителей физической культуры в условиях последиplomного образования. Дано собственное определение понятия «профессиональное развитие учителей физической культуры».

Ключевые слова: профессиональное развитие, учителя физической культуры, образование взрослых, последиplomное образование.

Voitovska O. The topical issues of professional development of teachers of physical training in the conditions of post-graduate education.

The article was analyzed of the scientific and educational literature as to problems of professional development of teachers of physical culture of postgraduate education. Based on the analysis of scientific and educational literature, we are given proper definition of «professional development of teachers of physical culture».

Indicated that among the priorities of state policy as to development of higher and postgraduate education in the context of European integration of Ukraine was defined the problem of regular improvement the quality of education, modernization of its contents and forms of organization of educational process, implementation of innovative educational technologies.

It is noted that the main purpose of Postgraduate Education is: to satisfy educational and professional needs, the professional development of expert and the growth of his professional status, ensuring that his skills to the changing conditions of professional work and social environment. It is indicated that in current conditions, the quality and level of training teachers of physical culture does not fully satisfy the needs of the individual, society and state. The new Ukrainian society with its problems, require physical culture teachers the innovation type, that combining spiritual and physical wealth, ability for creative collaboration that are intended to form, develop and nurture a new generation of Ukrainian.

It is noted that the creation in the system of post-graduate education conditions for the actualization of teachers of physical culture, the needs of building motivation, values in their continuous professional development and to ensure organizational and methodological support and their movement to a high level of professional competence and professional fulfillment are important and urgent tasks of Postgraduate Education.

Keywords: professional development, teachers of physical culture, adult education, postgraduate education.

Постановка проблеми. Серед пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку вищої та післядипломної освіти в контексті євроінтеграції України визначено проблему постійного підвищення якості освіти, модернізацію її змісту та форм організації навчально-виховного процесу, впровадження освітніх інноваційних технологій.

За орієнтир береться теоретична модель «інноваційної людини», випробувана у світі. Інноваційна людина – особа такого соціально-культурного розвитку, яка здатна творчо працювати, бути конкурентно-спроможною в умовах сьогодення. Відповідно навчальний процес має бути змінений у напрямі індивідуалізації освітньої взаємодії, навчання,

формування творчого мислення слухачів.

Основною метою післядипломної педагогічної освіти є: задоволення освітніх і професійних потреб, професійний розвиток фахівця та підвищення його професійного статусу, забезпечення відповідності його кваліфікації до мінливих умов професійної діяльності і соціального середовища. В умовах сьогодення, якість і рівень професійної підготовки учителів фізичної культури не повною мірою задовольняють потреби особистості, суспільства і держави. Новому українському суспільству з його проблемами, потрібні вчителі фізичної культури інноваційного типу, що поєднують в собі духовне і фізичне багатство, здатність до творчої співпраці, які покликані утворювати, розвивати і виховувати нові покоління українців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні аспекти розвитку освіти дорослих досліджували як українські так і зарубіжні науковці, серед яких Н. В. Абашкіна, С. Г. Вершловський, Л. П. Вовк, О. В. Глузман, П. В. Горностаєв, О. В. Даринський, Є. І. Добринська, С. І. Змієв, І. А. Зязюн, В. І. Луговий, А. О. Лігоцький, Л. М. Лесохіна, В. К. Майборода, Н. Г. Ничкало, О. І. Огієнко, В. Г. Онушкін, Н. Г. Протасова, Т. Д. Шапочникова, С. О. Сисоєва, М. Ноулз, П. Джарвіс, Р. М. Сміт та ін.

У даний час вченими активно ведуться дослідження з проблем професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту, розробляються нові підходи до розвитку та удосконалення фізкультурної освіти як в Україні (О. Ю. Ажиппо, Н. О. Белікова, П. Б. Джурицький, Л. О. Демінська, М. В. Дутчак, Є. А. Захаріна, А. П. Конох, Р. В. Клопов, О. С. Куц, Л. П. Сущенко, О. В. Тимошенко, Ю. М. Шкретій та ін.) так і в інших країнах (В. У. Агеев, В. К. Бальсевич, А. Г. Барабанов, Л. Є. Варфоломеева, В. І. Григор'єв, С. П. Євсєєв, Ю. Д. Желєзняк, В. Ф. Костюченко, Л. Б. Кофман, В. В. Кузін, В. А. Магін, В. І. Маслов, Л. І. Лубишева, А. П. Матвєєв, Г. Н. Пономарьов, Г. А. Степанова, Р. А. Соорер, R. Davis, G. Gehlsen, J. Wilkerson та ін.).

Мета дослідження. З'ясувати актуальні питання професійного розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної освіти, дати визначення поняття «професійний розвиток учителів фізичної культури».

Основні завдання роботи. Проаналізувати науково-педагогічну літературу щодо професійного розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної освіти. На основі аналізу наукової літератури дати визначення поняття «професійний розвиток учителів фізичної культури».

Виклад основного матеріалу дослідження. Післядипломна освіта на сучасному етапі розвитку відзначається різноманітністю організаційних структур, змісту, форм і методів освіти дорослих, що обумовлено специфічними рисами історичного розвитку, національними традиціями та пріоритетами освітніх потреб майбутніх фахівців. Разом з тим, на систему, що сформувалася, суттєво впливають зовнішні чинники: процеси глобалізації суспільства, інтернаціоналізація освіти, діяльність міжнародних організацій, які акумулюють прогресивні педагогічні ідеї і висувають нагальні вимоги щодо її вдосконалення. Відтак відбувається формування спільних тенденцій розвитку освіти дорослих у світовому освітньому просторі, що, значною мірою, визначає напрями подальшого реформування національної системи післядипломної освіти.

Як зазначає В. Г. Кремь, «багатоаспектність функцій і завдань післядипломної освіти, що реалізуються відповідними навчальними закладами, актуалізують необхідність визначення концептуальних основ неперервного професійного зростання громадян, постійного оновлення напрямів, змісту і форм навчання відповідно до потреб економічного та соціального розвитку України, становлення демократичного суспільства» [5, с. 372].

Слід зазначити, що післядипломна освіта надає широкі можливості для професійного розвитку фахівців, в тому числі вчителів фізичної культури. До елементів структури післядипломної освіти відносять: підвищення кваліфікації фахівців, отримання нової педагогічної спеціальності, спорідненої педагогічної спеціальності, кваліфікації відповідно до специфічної функціональної діяльності, додаткова освіта, аспірантура, докторантура, самоосвіта.

Вчитель фізичної культури відіграє ключову роль у реалізації соціальних цілей і завдань фізичної культури. Сучасний компетентний вчитель фізичної культури має володіти не тільки знаннями, уміннями і навичками у професійній сфері, а й пропагувати здоровий спосіб життя, підвищувати мотивацію дітей і підлітків до занять руховою діяльністю та різними видами спорту, бути творчою особистістю, сприйнятливою до педагогічних інновацій.

У своїй діяльності вчитель фізичної культури має спиратись не тільки на знання, а й на певні професійно-педагогічні уміння та навички. До них відносяться рухові та власно-педагогічні уміння та навички. До рухових належить володіння технікою фізичних вправ, а до власно-педагогічних – уміння навчати школярів руховим діям, планувати фізичне виховання, організувати фізкультурну роботу.

Учитель фізичної культури у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі, вказує Б. М. Шиян, «у системі науково-методичної роботи вирішує такі основні завдання: поглиблення філософсько-педагогічних знань, які сприяють розбудові і оновленню української загальноосвітньої школи; підвищення рівня теоретичної та психолого-педагогічної підготовки; організація роботи із вивчення нових освітніх програм; навчальних планів, освітніх державних стандартів; систематичне вивчення, узагальнення й поширення передового педагогічного досвіду, впровадження досягнень педагогічної науки; збагачення новими педагогічними технологіями, формами й методами навчання й виховання; організація діяльності єдиних дослідницьких колективів, які об'єднують дослідників-педагогів, учнів і вчених; підвищення загального рівня професійно-педагогічної культури, надання допомоги у розвитку якостей та властивостей особистості, необхідних для сучасного педагога» [10, с. 372]. Отже, професійна діяльність учителів фізичної культури полягає у комплексному вирішенні оздоровчих, освітніх, виховних завдань у контексті формування фізичного, психічного, духовного та соціального здоров'я учнів.

В Інституті перепідготовки та підвищення кваліфікації НПУ імені М.П. Драгоманова система перепідготовки фахівців у галузі фізичного виховання та спорту передбачає вивчення циклу дисциплін професійної, практичної та науково-предметної підготовки. Серед циклу дисциплін науково-предметної підготовки важливе місце займають такі навчальні дисципліни, як: «Морфофункціональні та метаболічні основи фізичного виховання та спорту» та «Медико-біологічні основи фізичного виховання та спорту», які мають велике практичне значення, бо дають знання уміння та навички про будову й функції організму людини, основні

закономірності, що відбуваються в організмі людини під час фізичних навантажень та ін. Навчальна дисципліна «Педагогіка» відноситься до циклу дисциплін психолого-педагогічної підготовки. В процесі вивчення «Педагогіки», майбутні фахівці отримують знання, уміння та навички щодо принципів, засобів, методів, форм організації навчання дітей у школі, адже вчитель фізичної культури є педагогічною спеціальністю.

Вважаємо, що надзвичайно важливим питанням сьогодення є оздоровлення підростаючого покоління. Отже, розробка і впровадження у навчальний процес з перепідготовки спеціалістів за спеціальністю «Фізичне виховання» спецкурсу «Сучасні оздоровчі технології» є актуальним і необхідним для всебічного професійного розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної освіти.

При професійній перепідготовці учителів фізичної культури важливим є питання формування мотивації та ціннісного ставлення фахівців до майбутньої професійної діяльності, їх особистісного самовдосконалення та саморозвитку під час сесій та у міжсесійний період.

Засновником науки про навчання дорослих є М. Ноулз, який у своїх дослідженнях назвав андрагогіку мистецтвом і наукою допомоги дорослим, які навчаються, яку необхідно застосовувати диференційовано до різних дорослих людей відповідно від ситуації. [3, с. 245]. При навчанні дорослих важливо дотримуватись андрагогічних принципів навчання, які відмінні від принципів навчання студентської молоді: пріоритет самостійного навчання; принцип спільної діяльності; принцип опори на досвід; індивідуалізація навчання; системність навчання; контекстність навчання; принцип актуалізації результатів навчання; принцип елективності навчання; принцип розвитку освітніх потреб; принцип усвідомленості навчання. Ці принципи були сформульовані С. І. Змієвим [2, с. 161].

Для нашого дослідження важливим є розглянути визначення поняття «розвиток».

У філософському словнику поняття «розвиток» визначається як «незворотна, спрямована, закономірна зміна матеріальних та ідеальних об'єктів. Не кожна зміна є розвитком. Лише одночасна наявність усіх вище наведених властивостей (незворотність, спрямованість, закономірність) виділяє розвиток серед інших змін» [8, с. 537].

Н. Г. Протасова вказує, що «в основі сучасної провідної ідеї післядипломної освіти має знаходитись цілісний розвиток та збагачення сукупної культури педагога, що вміщує як професійні, так і особисті якості фахівця, його потреби, інтереси, можливості адаптуватися та ефективно діяти в динамічних умовах сьогодення» [6, с. 161].

Як вказує Л. Є. Сігаєва, «основою післядипломної освіти є концепція професійного становлення особистості, сутність якої полягає у постійному професійному розвитку, адекватній професійній діяльності та соціально-економічних умов» [7, с. 255]. Вчена зауважує, що «професійна підготовка вчителя не закінчується в стінах педагогічного навчального закладу, а продовжується протягом усієї професійної діяльності педагога» [7, с. 256].

Р. Х. Вайнола визначає «професійний розвиток особистості як неперервний, динамічний процес залучення до професії, професійної реалізації та самореалізації, що здійснюється на основі об'єктивних умов професійної діяльності, під час якої відбувається якісне вдосконалення особистості, як суб'єкта-представника певної професії» [1, с. 17].

Професійний розвиток та розвиток професійної компетентності учителів, зазначає М. Морозова, «потрібно розуміти як цілеспрямований процес якісних змін у професійних знаннях, уміннях, мотивах, професійних і особистісних якостях вчителя» [4, с. 7].

Як зазначає М. Г. Чобітько, «професійно-особистісний розвиток майбутнього фахівця залежить від «особливостей організації розвиваючого простору, що включає міжособистісні (слухач-слухач, слухач-викладач), кооперативні (спільну діяльність), технологічні (навчально-дослідну діяльність), аксіологічні (ціннісні орієнтації, рефлексію, самооцінку) відносини» [9, с. 48].

У нашому дослідженні «професійний розвиток учителів фізичної культури» нами розглядається як цілеспрямований, неперервний, динамічний процес цілісних змін особистості, пов'язаного з актуалізацією її позитивних сил зростання, розвитку творчого потенціалу та формування системи знань, умінь, навичок, професійно важливих якостей та ціннісних орієнтацій особистості в умовах післядипломної освіти, які є необхідними для ефективної професійної діяльності та саморозвитку особистості. Отже, в результаті професійного розвитку майбутні фахівці зможуть досягти високого рівня професійної компетентності, яку необхідно розвивати протягом усього життя, щоб стати справжніми майстрами своєї справи.

ВИСНОВКИ. Таким чином, нами проаналізовано науково-педагогічну літературу щодо професійного розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної освіти. На основі аналізу науково-педагогічної літератури було дано власне визначення поняття «професійний розвиток учителів фізичної культури».

Визначено, що створення у системі післядипломної освіти умов для актуалізації у вчителів фізичної культури потреби формування мотивації, ціннісних орієнтацій, у їх неперервному професійному розвитку, та забезпечення організаційно-методичного супроводу їх руху до високого рівня професійної компетентності та у професійній самореалізації вчителів фізичної культури є важливими й актуальними завданнями післядипломної освіти.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ вбачаємо у розробці і впровадженні у навчальний процес з перепідготовки спеціалістів за спеціальністю «Фізичне виховання» спецкурсу «Сучасні оздоровчі технології», який є актуальним і необхідним для всебічного професійного розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вайнола Р. Х. Педагогічні засади особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки [Текст] : автореф. дис... доктора пед. наук: 13.00.04 / Вайнола Ренате Хейкіівна ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2009. – 46 с.
2. Змеєв С. И. Андрагогіка : основы теории, истории и технологии обучения взрослых [Текст] / С. И. Змеєв. – М. : ПЕР СЭ, 2007. – 272 с.
3. Knowles M. S. The Modern Practice of Adult Education. From Pedagogy to Andragogy [Текст] / M. S. Knowles – Chicago, 1980. – 245 p.

4. Morozova M. Rozvytok profesiinoi kompetentnosti vykladacha v protsesi profesiinoho rozvytku : [Elektronnyi resurs] / M. Morozova // Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu / DVNZ «Un-t menedzh. osvity» NAPN Ukrainy. – 2012. – № 9. – S. 7 – Rezhyhm dostupu do zhurnal: <http://tme.umo.edu.ua/docs/9/29.pdf>
5. Neperervna profesiina osvita : filosofii, pedahohichni paradyhmy, prohnoz [Tekst] : monohr. / V. H. Kremen, V. P. Andrushchenko, I. A. Ziaziun, ta inshi : In-t pedahoh. i psykholoh. prof. osvity APN Ukrainy. – K.: Nauk. dumka, 2003. – 852 s.
6. Protasova N. G. Pisljadyplomna osvita pedagogiv: zmist, struktura, tendencii rozvytku [Tekst] – K., 1998. – 176 s.
7. Sihaieva L. Ie. Profesiinyi rozvytok osobystosti vchytelia v systemi pisljadyplomnoi osvity [Tekst] / L. Ie. Sihaieva // Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy: [zbirnyk naukovykh prats] / Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy; Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh; / za red. V. H. Kremen. – K. : NAPN Ukrainy, 2015. Vypusk 1(10). – S. 252-260.
8. Filsofskyi slovnyk [Tekst] / za red. chlen-kor. AN SRSR, akad. AN SRSR V. I. Shynkaruka. – 2-e vyd. pererob. i dop. – K. : Holov. red. URE, 1986. – 800 s.
9. Chobitko M. H. Osobystisne i profesiine samovyznachennia maibutnoho uchytelia [Tekst] / M. H. Chobitko // Pedahohichna nauka: istoriia, teoriia, praktyka, tendentsii rozvytku. – 2009. – Vypusk № 3 – S. 47-50.
10. Shyian B. M. Pidhotovka vchytelia fizychnoi kultury tretoho tysiacholittia [Tekst] / B. M. Shyian // Kontsepsiia rozvytku haluzi fizychnoho vykhovannia i sportu v Ukraini : zb. nauk. pr. – Rivne : Prynt Khauz, 2001. – S. 371-374.

УДК 378.016:796 (043.3)

Волков Володимир Леонідович
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
м. Київ

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДІЙ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ СИЛИ ТА ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ХЛОПЧИКІВ 10-12 РОКІВ НА УРОКАХ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Визначено проблеми функціонування системи фізичної культури в умовах загальноосвітньої школи. Досліджені вікові особливості стану розвитку сили та швидкісно-силових здібностей хлопчиків 10-12 років. Розраховані таблиці, які дозволяють не тільки визначати оцінку ефективності педагогічних дій вчителя, а й забезпечують можливість диференціації відповідного контингенту.

Ключові слова: хлопчики; сила; швидкісно-силові здібності; диференціація; фізична культура.

Волков Владимир Леонидович. Дифференциация педагогических действий в процессе развития силы и скоростно-силовых способностей мальчиков 10-12 лет на уроках физической культуры. *Выявлено, что уровень здоровья и физической подготовленности детей школьного возраста систематически снижается, повышается количество заболеваний и особое беспокойство у врачей и специалистов по физическому воспитанию вызывает состояние развития силы и разных форм ее проявления.*

Одним из механизмов повышения эффективности педагогической деятельности является дифференциация контингента по уровню его подготовленности. Внедрение такого подхода позволяет осуществлять избирательное воздействие на состояние школьника за счет подбора и варьирования объемов и интенсивности физической нагрузки.

Исследование состояния развития силовых и скоростно-силовых способностей мальчиков 10-12 лет, а также анализ полученных экспериментальных данных, показали наличие динамических процессов положительного характера, которые независимо от показателя имеют высокий уровень статистической значимости. Наибольший прирост имеют результаты сгибания и разгибания рук в упоре лежа, однако если с 10 до 11 соответствующий объем изменений составляет 31,6%, то с 11 до 12 лет – 13,6%. Причем тенденция к уменьшению динамических процессов наблюдается во второй возрастной группе по всем показателям, а наименьшая динамика определена у прыжка в длину с места и представляет с 11 до 12 лет 7,2%.

Разработанная оценка состояния развития силовых и скоростно-силовых способностей учеников 10-12 лет позволяет дифференцировать указанный контингент по уровню подготовленности, что на практике снижает вероятность перенапряжения функций организма и повышает эффективность педагогических действий. Представленные методические указания предусматривают реализацию силовых нагрузок в условиях применения разных методов организации занятий из физической культуры.

Ключевые слова: мальчики; сила; скоростно-силовые способности; дифференциация; физическая культура.

Volkov Vladimir Leonidovich. Differentiation of the pedagogical action in the process of development of force and quick force boys 10-12 years at lessons of physical culture.

It is revealed that the level of health and physical fitness of school-age children are systematically reduced, increases the amount of disease and of particular concern among physicians and specialists in physical education as a cause of development of force and different forms of its manifestation.

One of the mechanisms for increase of efficiency of pedagogical activity differentiation is contingent on the level of its readiness. Implementation of this approach enables selective impact on the student through selecting and varying the amount and intensity of physical activity.

Study on development of force and quick force boys 10-12 years showed the presence of dynamic processes with positive ones, regardless of the indicator, have a high level of statistical significance.